

ÚVOD

Jednou z nejdůležitějších pracovních aktivit odborných a později vědeckých pracovníků Technického muzea v Brně, vedle sbírkotvorné a prezentační činnosti, bylo od počátku vzniku muzea v roce 1961 také plnění úkolů na poli vědy a výzkumu. Tato činnost má však delší tradici, její počátky lze datovat již do 30. let 20. století, kdy se začaly tvořit základy pozdějšího Archivu pro dějiny průmyslu, obchodu a technické práce v Brně, jehož pracovníci shromažďovali materiály především k dějinám moravského průmyslu. Vývoj Archivu a později brněnské pobočky Národního technického muzea v Praze nakonec vyústil ve vznik samostatného Technického muzea v Brně, na jehož půdě dále pokračovala systematická práce na poli výzkumu dějin brněnského a moravského průmyslu, užívaných technologií výroby a také technických vynálezů, potažmo techniky jako takové. Na základě získaných informací pořádalo Technické muzeum různé odborné semináře a konference na vybraná témata z dějin průmyslu a technologie výroby, ze kterých byly vydávány odborné sborníky. Mnohé výstupy byly sice poplatné době svého vzniku, ale i tak lze z některých čerpat cenné informace i pro dnešní práci na tomto poli. Na tuto práci se snaží navázat dnešní pracovníci muzea, kdy zejména v posledním desetiletí se do centra jejich pozornosti dostávají nová témata nebo problematika již v minulosti publikovaná, uchopená však novou metodikou. V centru jejich pozornosti přitom stojí zejména zpracování dějin jednotlivých odvětví průmyslu, techniky a vědeckých disciplín 19. a 20. století. Uvedená období, na která je zaměřen tento výzkum, jsou však natolik rozsáhlá, že v nich stále zůstávají mnohé oblasti, které na své podrobnější zpracování teprve čekají. I to byl jeden z hlavních důvodů, proč se Technické muzeum v Brně rozhodlo vydat další kolektivní monografii v ediční řadě Acta Musei Technici Brunensis. Je přitom signifikantní, že se na její tvorbě kromě odborných pracovníků Technického muzea v Brně podíleli i kolegové z jiných výzkumných organizací.

Kolektivní monografie se skládá z celkem sedmi kapitol, a to na různá témata. První příspěvek z pera Marie Gilbertové seznamuje čtenáře s dochovanými archivními prameny, které se vztahují k brněnské firmě Bohuslav Johan, jednoho z největších výrobců dřevobráběcích strojů zejména v meziválečném Československu. Také studie Petry Mertové nás zavádí na půdu Brna, konkrétně do oblasti zdejšího textilního průmyslu v období Protektorátu Čechy a Morava, který je zde prezentován rozbohem ve sbírkovém fondu Technického muzea v Brně dochovaných vzorníkových knih látek dokumentujících činnost vybraných vlnářských firem. V Brně zůstáváme i v případě třetího příspěvku, ve kterém Tomáš Příbyl přibližuje počátky a první období působení tamějšího civilního letiště. Z oblasti dějin průmyslu a techniky se poté přesouváme na pole vědy, která je zastoupena studií Naděždy Urbánkové, věnující se životu a zejména dílu významného brněnského vysokoškolského pedagoga a světově uznávaného odborníka v oblasti československého hutnictví a slévárenství prof. Františka Píška. Do oblasti knihovnictví a obecně vzdělanosti zaměřil Michal Černý, který ve své studii srovnává edukační roli knihoven v Československu v meziválečném období a poté v komunistickém režimu, zejména v 50. letech. Nechybí rovněž analýza proměny vlastní osoby knihovníka ve sledovaných časových fázích. Na stránkách kolektivní monografie

je také zastoupena kapitola z dějin moravského zemědělského družstevnictví, jejímž autorem je Marek Krejčí, jehož cílem bylo zmapovat dějiny Studijního ústavu družstevního v Brně v době své existence. Celou publikaci uzavírá studie Jany Černé, která se věnuje zahradě Vily Löw-Beer v Brně, jejím proměnám a zde se nacházejícím stavbám. Jedná se o velmi zajímavý pohled na nedílnou součást samotné vily dosud stojící poněkud mimo centrum badatelské pozornosti. Autorce se navíc svým výzkumem podařilo opravit některé dosud zažité a tradované omyly.

Jak vyplývá z výše uvedeného, kolektivní monografie je konvolutem tematicky různorodých studií, které na základě mezioborového přístupu sledují problematiku dějin průmyslu, vědy a techniky z různých úhlů pohledu, což je záměrem editora. Publikace si přitom v žádném případě neklade nároky nalézt všechny odpovědi na položené otázky, jejím cílem je však zvýšit zájem historické obce k dalšímu možnému bádání ve zkoumaných tématech. Poděkování patří všem autorům, kteří svými příspěvky přispěli ke vzniku kolektivní monografie, a rovněž oběma recenzentům za jejich cenné rady a připomínky.

Radek Slabotínský (ed.)